

окружающими и с выбором невесты, которое благополучно разрешается в финале. Другие примеры смотри [1, 47-49; 2, 90-93].

Подобные коллизии столь же присущи и рассказам этой группы, примером чему может служить рассказ “Подразделение секретной службы”. В основу его сюжета положена одна из сомнительных затей английской секретной службы: создание спецподразделения “Международный гид хороших ресторанов”, агенты которого в качестве инспекторов, присуждающих звезды, должны были заполнить “важную брешь в безопасности” [3, 525], то есть организовать подслушивание и наблюдение за подозрительными лицами в захудалых ресторанах. Во-вторых, это в большинстве случаев выразительные, комически акцентированные названия новелл и рассказов. В-третьих, неспешное разворачивание событий с обстоятельным описанием места, времени и персонажей, что вносит определенные модификации в классическую структуру новеллы. В-четвертых, тяготение к раскрытию при помощи механизмов комического парадоксальности социальных условий жизни и человеческих поступков.

В целом же, это оригинальная группа комически интонированных новелл и рассказов Г. Грина нуждается в более обстоятельном и развернутом осмыслении в аспекте форм и приемов комического, а также их смыслового и эстетического содержания.

Література

1. Алатея М.М. Жанровая специфика и поэтика новеллы “Корень зла” Грэма Грина / М.М. Алатея // Таврійські філологічні наукові читання: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 27-28 січня 2017 р. – Київ: Тавр. нац. ун-т імені В.І. Вернадського, 2017. – С. 46–50.
2. Михилев А.Д., Алатея М.М. Short Stories Грэма Грина: к постановке проблемы / А.Д. Михилев, М.М. Алатея // Літератури світу: поетика, ментальність і духовність. Зб. наук. праць. – Вип. 8. – Кривий Ріг: Криворізь. держ. пед. ун-т, 2017. – С. 84–95.
3. Greene G. L’homme qui vola la Tour Eiffel // Greene G. Nouvelles completes 2 / Graham Greene. – P. : Robert Laffont, 2013. – 544 p.
4. Greene G. Collected Short Stories/ Graham Greene & - L.: Penquin Books, 1986. - 387 p.

Атрошенко Г.І.,

кандидат філологічних наук,

Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького

“ВЕДМЕЖА МОВА ВИКЛАДАННЯ”:

“СМІШНА КНИГА” В. НЕСТАЙКА ТА В. ХАРЧЕНКА ДЛЯ ДІТЕЙ

Своєрідна металогічна компіляція Луки Гайдуковича “Гумор врятує світ” [2, 70] давно вже стала звично-принативною у дитячій літературі сучасності. Адже, загальновідомо, що для дітей треба писати так, як і для дорослих, тільки незрівнянно краще. Поважному ставленню до літератури для дітей аж ніяк не супротивний гумор, навпаки, ми добре знаємо, що без нього буває, чи, навпаки, не буває. А, може, якщо до краси (отієї, що врятує світ!), додати трішечки гумору, то вони, й насправді, врятують його?

Металогічний вираз згадується, коли чуєш від дітей, які з увагою (гострою!), що в наш такий “затехнізований” час є швидше незвичним і дивовижним явищем, прочитали-переглянули кольорову книжку, їм призначену, Всеволода Нестайка “Дивовижні пригоди в лісовій школі”, цілком серйозні слова: “Смішна книга!”. Невеличке “розслідування” виявило, що діти-читачі, ніби жартуючи і граючись, зробили дуже “смішне” відкриття: книга читається захопливо, набагато цікавіше й приголомшує, збуджує, викликає відчуття комічності у такій цілості: “легка,

життєрадісна, сповнена доброго гумору” [3, 2] мова-розповідь Всеволода Нестайка + хитромудрі малюнки-ілюстрації Валерія Харченка.

Жанр казки “Дивовижні пригоди в лісовій школі” вимагає традиційного просторово-часового хронометражу, у зв’язку з чим сюжет її контамінується в послідовно-ланцюговому квантуванні оповіді, де фабула розгортається в прямолінійному нанизуванні векторів дії [1, 151]. Це своєрідна казкова повість із цікавою образною палітрою, де сюжетний хронотоп підпорядковується моральним принципам і визначає побудову сюжету і всю образну її структуру. Вже початок твору, розділ перший “Секретів Васі Кицина” одразу налаштовує читача на конкретний час, коли ж відбуваються події: “Весною, на початку нового навчального року” рудого котика Васю Кицина “привела до школи мама, дика очеретяна кицька Мура”, яка “була така дика, що ніхто в лісі не знав навіть, як її звать по батькові” [3, 5]. А на зворотньому боці обкладинки хитромудрий художник Валерій Харченко зумів усі слова справжнього дитячого письменника виділити й показати по-особливому: зробив їх різнобарвними, різної величини, своєрідного малюнкового ритму. Початкова обкладинка – то просторова гра-мапа казкової повісті: тут усі слова, назви, час знайшли своє місце (Лісова Школа – 5 км, Широке Поле, Ще Ширше Поле, Шмафія із Шакалом Бацилою і Шакалами-рекетирами, Чужий Ліс, Вулкан Петекатепопль, Сорока Скрекекулія, Велика Галявина, Найвища Сосна, Лісовий Телеграф, Дім Кицин, Тисячолітній Дуб тощо), заключна – цікаві й дотепні фото усіх героїв Лісової Школи.

Книга добре продумана за кольоровими масами і ритмами, малюнки йдуть у цих ритмах за словами-оповіддю, не втомлюють читача, навпаки, заманюють його, ведуть за собою, прорікують несподіванки. Валерій Харченко вірує в дивовижну силу Нестайкового слова. Художник тримає в голові цілі вирази, керує ними, все підкорене слову, все заради слова. Звідси – виключна різноманітність ілюстративних образів, що стають символами, динамізують почуття й емоційну напругу, підтримують увагу учасників комічних ситуацій. А їх вистачає у казковій повісті – й інтриг, і перипетій. Недоцільність, недоречність, абсурдність породжують нові грані комізму у “Дивовижних пригодах в лісовій школі”, у супровідних виправдано-чудових ілюстраціях.

Авторська казка як деталями самого тексту, так і підтекстом ідентифікує конкретний соціально-історичний хронотоп і національний український колорит. Це реалізується також і в образній палітрі. Цікавий ономастикон казки Всеволода Нестайка. Майстерність письменника виявляється у вдалим прізвищах (правильніше: найменуваннях) казкових персонажів, що вже самі собою виступають дотепною характеристикою. Рудий котик зветься Вася Кицин; директор школи – Бурмило Михайлович Ведмідь – великий “добряк”; батько Васі Кицина – кіт Василь Приблудний, якого всі називали Базиліо Приблудний, – “легковажний, негарний”, “сім’ю покинув і десь повіявся”; класний керівник у лісовій школі – Пантера Ягуарівна; учитель музики – Бегемот Гіпотамович; учитель фізкультури – Макак Макакович, вчителька лісової географії – Жирафа Жирафівна; учитель лісознавства – Лисавета Патрикіївна; учні лісової школи: зайчик Кося Вухань, їжачок Колько Колючка, лисеня Рудик Лисовенко, вовченя Вовчик Вовченко, ведмежа Михайлик Ведмеденко, борсученя Боря Сук, рисеня Раїска Мняу, козеня Зіна Бебешко, лосеня Соня Лось, білченя Вірочка Вивірчук, дике поросля Хрюша Кабанюк. А ще є дракон Жахоб’як, який виявився досить симпатичним і сором’язливим, самотнім настільки, що його татові Драконові Вулкановичу навіть довелося викрасти дітей-звірят, щоб погратися з його сином. Художник вдало доповнює, конкретизує дотепні характеристики письменника.

Художній світ максимально наближений до видимого, даного нам у відчуттях, та все ж такий, що існує у нашій уяві, збуджуваний образом. Час визначає життя усіх лісових мешканців (Карпо Карпович – дуже старий ворон, але його роки казковий час зафіксував: “*трьохсотрічний старий, ...мав кра-кракравнуків, які приносили йому попоїсти раз на день*»; око він розплющував одне “*останні сто років*”; після якогось до нього серйозного звернення він “*хвилин десять дримає*” [3, 16]. А вчителька математики Пантера Ягуарівна взагалі “любилла точність”, саме вона визначила, що крадіжок в історії лісу було “*нуль випадків*” [3, 19]). У казковому просторі існує комп’ютерний локатор-шукатор, червона ракета, печера біля вулкана Петекатепопль,

інопланетяни разом із своїм НЛО – “летючим чайником”, а разом із тим звірята розповідають і про телепатичний зв'язок, і про екстрасенсів, про Чумака і Кашпировського, про замітки в “Лісовій газеті”, про радіо і телевізор; діти граються у піжмурки, у квача і в гилки, а Дракон Вулканович цікаво розповідає про підземні справи: про запаси корисних копалин, про артезіанську воду, про підземні печери, про сталактити і сталагміти.

Для дітей письменник подає цікаві сентенції, які не тільки виправдані жанром, але й цілком доречні в канві розповіді: “Яке ж може бути навчання, коли директор ...спить” [3, 6]; “Хлопці, як правило, бояться бути схожими на дівчаток; взагалі весь вовчо-собачий рід здавна чогось котячого роду не полюбляє” [3, 8]; “Хто довше живе, той більше знає” [3, 16]; “Між вовками й собаками, як відомо, давно ніжності немає” [3, 36]; “Зараз царів нема: демократія...” [3, 57]; “Батьки, як правило, не виконують своїх погроз, а то б усі діти ходили без вух” [3, 92]; “От як скромний, хороший хлопець, то так і знай – лев! А як базікало, хвалько, торохтій – то обов'язково або вовк, або лисиця” [3, 63]; “Шакал – це шакал. Геройства в ньому небагато” [3, 102] тощо.

У “Дивовижних пригодах в лісовій школі” комічне – мистецький засіб оформлення матеріалу. Слова-розповідь і малюнки зливаються, виконуючи обопільні функції.

На сміх і гру в дитячій літературі, на превеликий жаль, до цього часу великий дефіцит. Адже почуття гумору – це внутрішня свобода, це власна гідність, почуття міри, необхідне у всіх життєвих обставинах. Про всі ці почуття пам'ятають “Дивовижні пригоди в лісовій школі” Всеволода Нестайка і Валерія Харченка.

Література

1. Гарачковська О.О. Жанрова типологія української літературної казки 70–90-х років ХХ ст. / О.О. Гарачковська // Вісник Київського славистичного університету. – 2007. – Вип. 34. – С. 151–156.
2. Кудрявцева Л. Смешная книга / Лидия Кудрявцева // Детская литература. – 1997. – № 4. – С. 70–71.
3. Нестайко В.З. Дивовижні пригоди в лісовій школі: Секрет Васі Кицина. Енеолоик, Уфа і Жяхоб'як / Всеволод Нестайко; Мал. В. Харченка. – Х. : ВД “Школа”, 2010. – 128 с.

Бабійчук Т.В.,

кандидат педагогічних наук,
Бердичівський педагогічний коледж

САТИРИЧНИЙ ЖАНР У СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ: ЖИТОМИРЩИНА (ПОЕМА «БЛАЗЕНІЯ» ВАСИЛЯ ДАЦЮКА)

У творчому доробку талановитого письменника Василя Дацюка майже півсотня казок для дітей, публіцистичні статті, нариси, новели, сонети, мініатюри, поеми, фейлетони, гуморески, афоризми. **Предметом** нашої розмови є сатирична поема «Блазенія» (2003). Цей твір з успіхом читався по обласному радіо, збираючи вдячну слухацьку аудиторію, уривки з нього друкувалися в альманасі «Весела Січ». На жаль, «Блазенія» не привернула увагу дослідників, хоча схвальні відгуки отримала від Є. Дударя, Є. Концевича, М. Пасічника, М. Сидоржевського. Як справді вартісне і правдиве художнє полотно, поема і сьогодні **актуальна** – і не тільки тому, що, власне, майже нічого не змінилося в житті нашого суспільства; цей твір багатий на колоритні образи, на дивовижно мудрі думки, а ще написаний соковитою, розкішною мовою. Читач дістає задоволення від спілкування з автором, який за словом у кишеню не полізе, автором, у якого почуття комічного – в генах від народження.

Тлумачний словник пояснює слово «блазень» зокрема як нерозумну людину, а ще – як людину, що грає роль дурника. Отож Блазенія – це країна дурнів (читач хай сам вирішує – дурнів